

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Informacinės manipuliacijos skaitmeninėje eroje	

Anotacija
<i>Informacinių manipuliacijų skaitmeninėje eroje</i> dalyko tikslas – formuoti gebėjimus atpažinti ir analizuoti dezinformaciją, klaidinančią informaciją, neapykantos kalbą; perprasti interneto kompanijų naudojamas dėmesio pritraukimo ir išlaikymo technikas. Išmokstama atpažinti pagrindinius kognityvinius iškraipymus ir su žiniasklaidos pranešimais susijusius emocijų žaismus.

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: Lekt. Mindaugas Savickas Kitas (-i):	Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Žurnalistikos bakalauro studijų programos komitetas Bernardinų g. 11, LT-01124 Vilnius

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Pasirenkamasis

Igyvendinimo forma	Vykdyto laikotarpis	Vykdyto kalba (-os)
Auditorinė ir nuotolinė	Rudens (5) semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai:	Gretutiniai reikalavimai (jei yra):

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	126	34	92

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos
<i>Informacinių manipuliacijų skaitmeninėje eroje</i> dalyku siekiama ugdyti: a) studentų komandinio darbo įgūdžius, b) analitinį ir kritinį mąstymą, c) supratimą apie medijų raštingumo iššūkius ir sprendimus d) skirtingo pobūdžio informacijos tikrinimo įgūdžius, g) Žiniasklaidos, ypač socialinių tinklų naudojamų dėmesio pritraukimo ir išlaikymo technikų supratimą ir atsparumą jų poveikiui.

Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Studentas: - Geba dirbti komandoje, savarankiškai planuoti užduotis ir paskirstyti joms laiką	Komandinis pasiruošimas, rezultatų pristatymai.	Vertinamas studentų komandinis darbas ir jo rezultatai
- Geba surinkti ir kritiškai išanalizuoti informaciją	Individualus ir komandinis darbas seminarų metu, rezultatų pristatymas, kūrybinis rašto darbas	Vertinamas studentų darbas, rezultatai, pateikiamų analitinių išvadų lygis
- Supranta medijų raštingumo esmę	Dalyvavimas paskaitose, darbas seminarų metu, kūrybinis rašto darbas	Individualus kiekvieno studento darbas seminarų ir paskaitų metu
- Sugeba tikrinti ir perprasti įvairaus pobūdžio informaciją, su ja susijusias emocijas ir kognityvinius iškraipymus	Dalyvavimas paskaitose, darbas seminarų metu, kūrybinis rašto darbas	Individualus kiekvieno studento darbas seminarų ir paskaitų metu, studentų komandinis darbas ir jo rezultatai

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminariai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
1. „Piktas žmogus maigo daugiau“. Informacinė sumaištis. Neapykanta, pyktis ir kitos emocijos skaitmeninėje erdvėje. Emocijų atpažinimo ir valdymo technikos	2		2				4	11	Žiniasklaidos (socialinių tinklų, taip pat kitų medijų) naudojimo dienoraštis. Užduoties pristatymas ir diskusija.
2. Kognityviniai iškreipimai. Iliuzinis priežastingumas. Patvirtinimo šališkumas. Kognityvinis disonansas. Daningo Kriugerio sindromas. Rėminimas. Selektyvios atrankos teorija	2		2				4	11	Pasiruošimas seminarui, komandinių užduočių pristatymai.
3. Socialiniai tinklai kaip informacijos šaltinis. Interneto kompanijų verslo modeliai. Personalizuoti algoritmai ir filtro burbulas. Botai, troliai. Giliosios ir pigiosios klastotės (angl. deepfakes ir cheapfakes), jų atpažinimo būdai	2		2				4	11	Pasiruošimas seminarui, komandinių užduočių pristatymai.
4. Manipuliavimo technikos. Propaganda. Dezinformacija, klaidinanti informacija, suklastotos naujienos. Tikrinimo ir atpažinimo metodai	2		2				4	11	Pasiruošimas seminarui, komandinių užduočių pristatymai.
5. Karai. Rusijos karas prieš Ukrainą. Etiopija (šiaurinis Tigrėjaus regionas), Sudanas, Izraelis, Gazos ruožas. Komunikacinės strategijos. Socialinių tinklų vaidmuo. Žiniasklaidos veikimas autoritarinėje ir demokratinėje valstybėje	2		2				4	11	Pasiruošimas seminarui, diskusijai.
6. Neapykantos kalba ir stereotipai. Kilmė. Stereotipų indėlis smurto ir neapykantos kultūroje. Neapykantos kalbos atpažinimas ir pranešimas atsakingoms institucijoms	2		2				4	11	Pasiruošimas seminarui, žiniasklaidos dienoraščių pristatymai ir diskusija
7. Pandemija ir infodemija. „Po-tiesos“ eros samprata. Pandeminė komunikacija iš šiuolaikinės perspektyvos. Visuomenių poliarizacija. Silpnosios ir stipriosios poliarizacijos sąvokos	2		2				4	11	Pasiruošimas seminarui, žiniasklaidos dienoraščių pristatymai ir diskusija.
8. „Viskas vienu metu ir iš karto“. Ekologinė krizė, žaliųjų judėjimų transformacijos ir komunikacinės strategijos. Dirbtinis intelektas, informacinė (r)evoliucija ir „nuostabūs septynetas“	2		2				4	15	Pasiruošimas seminarui, užduočių pristatymai.
Konsultacijos		2					2		
Iš viso	16	2	16				34	92	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Individualus darbas paskaitų ir seminarų metu	50	Semestro metu	Individualaus darbo vertinimas: 5 balai: Studentas aktyviai dalyvauja seminaruose ir tarpinėse diskusijose paskaitų metu, demonstruoja gebėjimą greitai orientuotis situacijoje ir priiminti sprendimus, sėkmingai analizuoja pateikiamus pavyzdžius, aktyviai dalinasi įžvalgomis.

			<p>4 balai: Studentas dalyvauja seminaruose ir tarpinėse diskusijose paskaitų metu, demonstruoja gebėjimą orientuotis situacijoje ir priiminėti sprendimus, sėkmingai analizuoja pateikiamus pavyzdžius, dalinasi įžvalgomis.</p> <p>3 balai: Studentas dalyvauja seminaruose ir tarpinėse diskusijose paskaitų metu, ne visada sugeba greitai orientuotis situacijoje, vengia priiminėti sprendimus, stengiasi, analizuodamas pateikiamus pavyzdžius, dalijasi įžvalgomis tik paragintas tai padaryti.</p> <p>2 balai: Studentas dalyvauja didžiojoje dalyje seminarų (nėra praleidęs daugiau nei 30 proc.), retai pasisako tarpinėse diskusijose paskaitų metu, iš esmės orientuojasi situacijoje, demonstruoja pasyvumą, kai reikia priimti sprendimus, vengia analizuoti pavyzdžius ir dalintis įžvalgomis net paragintas tai padaryti.</p> <p>1 balas: Studentas dalyvauja dalyje seminarų (nėra praleidęs daugiau nei 50 proc.), retai pasisako tarpinėse diskusijose paskaitų metu, demonstruoja minimalius gebėjimus orientuotis situacijoje, yra pasyvus priimant sprendimus, neanalizuoja pavyzdžių ir demonstruoja tik minimalius gebėjimus formuluoti įžvalgas.</p> <p>0 balų: Studentas yra praleidęs daugiau nei 50 proc. seminarų, demonstruoja minimalius gebėjimus orientuotis situacijoje, yra pasyvus priimant sprendimus, negeba analizuoti pavyzdžių ir nedemonstruoja analitinių gebėjimų formuluoti įžvalgas.</p>
Žiniasklaidos dienoraštis	50	Semestro metu	<p>Semestro metu studentai rašo savo individualius žiniasklaidos dienoraščius. Pirmojoje dalyje tris dienas iš eilės fiksuojama: kiekviena medija, kuria naudotasi (socialiniai tinklai, spausdintinė žiniasklaida, knyga, radijas, televizija, lauko reklama ir kt.); laikas, nuo kada iki kada naudotasi; esminė turinio žinutė; jo poveikyje kilę jausmai ir mintys. Antroji dalis – analitinė: remiantis paskaitų, seminarų išvadomis, literatūros šaltiniais pažvelgiama į: savo medijų pasirinkimus ir vartojimo įpročius; žiniasklaidos priemonių naudojamas dėmesio pritraukimo ir išlaikymo technikas, su kuriomis susidurta. Taip pat mėginama atskleisti pasirinktuose žiniasklaidos pranešimuose slypinčią ideologiją.</p> <p>5 balai – dienoraštis parašytas kruopščiai, nuosekliai, pasižymi originalumu, individualumu. Antroji dalis – sklandi, atsispindi studento gebėjimas kūrybingai analizuoti žiniasklaidos pranešimus ir savo pasirinkimus.</p> <p>4 balai – dienoraštis parašytas kruopščiai, nuosekliai. Antroji dalis – sklandi, atsispindi studento gebėjimas analizuoti žiniasklaidos pranešimus ir savo pasirinkimus.</p> <p>3 balai – darbui trūksta nuoseklumo, gylio.</p> <p>2 balai – darbas turi esminių trūkumų, dienoraštis nerašytas nuosekliai, mėginimai analizuoti padiriki, fragmentiški.</p> <p>0 – 1 balas: dienoraštis neatsiųstas visai, arba atsiųsta dienoraščio imitacija.</p>

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Būtinai šaltiniai				
Martišius, M.	2022	Atsargiai – propaganda		VU biblioteka, Žurnalistikos skaitykla. Vilniaus universiteto leidykla.
	2024	Online Course on Media Literacy		https://veryverified.eu/
	2023	How AI chatbots like ChatGPT or Bard work – visual explainer		https://www.theguardian.com/technology/ng-interactive/2023/nov/01/how-ai-chatbots-like-chatgpt-or-bard-work-visual-explainer
	2020	Verification Handbook: A Definitive Guide to Verifying Digital Content for Emergency Coverage		http://verificationhandbook.com/book/index.php
	2021	Disinformation Primer from the United States Agency for International Development (USAID)		https://www.ictworks.org/wp-content/uploads/2021/10/usaids-disinformation-primer.pdf
		Rand Corporation		https://www.rand.org/
	2020	The Social Dilemma		https://www.netflix.com/
	2023	Leave the World Behind		https://www.netflix.com/
	2024	Russian Offensive Campaign Assessment, April 3		https://www.understandingwar.org/backgroundunder/russian-offensive-campaign-assessment-april-3-2024
Lucas, E., Poremantsev, P.	2016	Winning the Information War		https://cepa.ecms.pl/files/?id_plik=2715
Papildomi šaltiniai				
Bulger, M. Davison, P.	2018	The Promises, Challenges, and Futures of Media Literacy		https://datasociety.net/library/the-promises-challenges-and-futures-of-media-literacy/
Pomerantsev, Peter	2019	This is not Propaganda. Adventures in the War Against Reality		Faber & Faber